

127 | Een redelijk uurtarief

John Roth¹

Inleidende opmerkingen

Onlangs kreeg ik een brief onder ogen van een WA-verzekeraar aan een letselschadeadvocaat naar aanleiding van gedeclareerde kosten rechtsbijstand. Daarin werd aan de advocaat het volgende meegedeeld: *Mede naar aanleiding van het verschenen rapport van prof. Faure en ons beleid op het gebied van buitengerechtelijke kosten achten wij in deze zaak een uurtarief van maximaal 200 euro, exclusief BTW en kantoorkosten, redelijk.*²

Het is een nogal magere argumentatie waarmee deze verzekeraar de redelijkheid van het genoemde uurtarief onderbouwt. Het rapport van Faure uit 2008³ kan niet als basis dienen voor de onderbouwing van een bepaald uurtarief. Het rapport doet daar namelijk geen uitspraken over. In het rapport dat in opdracht van het Persoonschade Instituut Verzekeraars (PIV) is uitgebracht, wordt – kort gezegd – alleen geconcludeerd dat de uurtarieven in de letselschadeadvocatuur vanaf 2001 (te) hard zijn gestegen. Over die conclusie heb ik destijds betoogd dat deze niet deugdelijk is onderbouwd, ondermeer omdat uit een eigen onderzoek was gebleken dat de uurtarieven van ‘andere’ advocaten meer waren gestegen dan die van de letselschadeadvocaten.⁴ Daarmee was ook de grond voor de verklaring voor de stijging van de uurtarieven van de letselschadeadvocaten erg wankel geworden. Als verklaring werd namelijk gegeven dat er onvoldoende marktwerking zou zijn in de letselschadepraktijk met te weinig prikkels om met matigheid te declareren.⁵

Dan blijft dus over de verwijzing in de brief van de verzekeraar naar *het eigen beleid op het gebied van buitengerechtelijke kosten*. Ook dat is geen overtuigend argument. Hier kan de letselschadeadvocaat immers

tegenover stellen dat op grond van zijn kantoorbeleid een uurtarief van € 200,- als veel te laag wordt beschouwd. Kortom, dat leidt tot een weinig vruchtbare discussie. De brief maakt duidelijk dat er behoefte is aan houvast als het gaat om uurtarieven. Het PIV heeft destijds het ‘rapport Faure’ aangegrepen om te pleiten voor normering van de kosten.⁶ Zoals aangegeven, is de basis van dit pleidooi mager, maar wel blijkt eruit dat er aan de zijde van de verzekeraars een nadrukkelijke wens bestaat om meer grip te krijgen op de (hoogte) van de kosten rechtsbijstand. Dat was ook de reden voor het PIV om de PIV-staffel te introduceren in een poging om tot normering van de kosten rechtsbijstand te komen.⁷ Het doel van het onderzoek naar de mogelijkheden van een dergelijk normering van kosten rechtsbijstand was:

- bewerkstelligen dat de redelijke kosten worden vergoed en sfeerbedervende discussies over buitengerechtelijke kosten worden uitgesloten;
- komen tot een normering die aanvaardbaar is voor de betrokken partijen (belangenbehartigers en verzekeraars);
- en is gebaseerd op een eenvoudig te hanteren model.⁸

De PIV-staffel heeft haar doel gehaald als het gaat om eenvoud, maar door slechts weinig letselschadeadvocaten wordt de staffel geaccepteerd.⁹ De discussie over uurtarieven is dan ook nog steeds actueel, zoals de hiervoor genoemde brief illustreert.

De deelgeschilprocedure en de nieuwe ‘ASP-staffel’

De discussie over de hoogte van de uurtarieven van letselschadeadvocaten heeft weer een nieuwe impuls gekregen door de Wet Deelgeschilprocedure die met ingang van 1 juli 2010 in werking is getreden. In de deelgeschil-

¹ Mr. J.F. Roth is advocaat bij SAP Advocaten te Amersfoort en tevens hoofdredacteur van dit tijdschrift.

² Meerdere verzekeraars hanteren dergelijke argumentatie om een bepaald door hen redelijk geacht uurtarief te onderbouwen. De in dat verband door verzekeraars redelijk geachte uurtarieven lopen echter nogal uiteen. Er is sprake van een bandbreedte van € 180,- per uur tot € 235,- per uur.

³ M.G. Faure, N.J. Philippen, F. Fernhout, Honoraria van Belangenbehartigers in Letselschadezaken, Onderzoek in opdracht van de Stichting Persoonschade Instituut van Verzekeraars, METRO, Universiteit Maastricht, 23 januari 2008.

⁴ J.F. Roth, Appels, fruit en buitengerechtelijke kosten van rechtsbijstand (redactioneel), L&S 2008, nr. 1, p. 3-4 en J.F. Roth, Letselschade en buitengerechtelijke kosten rechtsbijstand, Advocatenblad 2008-9, p. 388.

⁵ Interview met M.G. Faure, Advocatenblad, 2008-8, p. 342-343.

⁶ Zie website PIV: www.stichtingpiv.nl; Persbericht: PIV wil normering nota belangenbehartiger bij persoonschade, 24 januari 2008.

⁷ De PIV-staffel geldt niet voor medische aansprakelijkheidszaken, beroepsziektezaken of productaansprakelijkheid; zie art. 4.2 Convenant tussen de afdelingscommissies Algemene Aansprakelijkheid, Motorrijtuigen en Rechtsbijstand van het Verbond van Verzekeraars inzake Regeling (Buitengerechtelijke) kosten letsetel (www.verzekeraars.nl/publicaties). Blijkens een bericht van het PIV van 28 juni 2010 zal de PIV-staffel ook niet gelden voor de deelgeschilprocedure.

⁸ W.S. De Vries, Buitengerechtelijke kosten, vijf visies op de redelijkheidstoets: de tweede normering van buitengerechtelijke kosten, Stichting PIV 2000.

⁹ Blijkens het overzicht op de website van PIV (www.stichtingpiv.nl) nemen slechts twee advocatenkantoren deel aan de op de PIV-staffel gebaseerde BGK-overeenkomst.

procedure komen de advocaatskosten voor rekening voor rekening van de aansprakelijke partij, ook in het geval er na de deelgeschilprocedure een bodemprocedure volgt (art. 1019aa Rv.).

Verskillende schrijvers hebben zich reeds beziggehouden met het kostenaspect van de deelgeschilprocedure, waaronder ook de hoogte van het uurtarief.¹⁰ Van Wassenaer doet de suggestie dat in het geval het uurtarief van de advocaat van het slachtoffer niet teveel afwijkt van het tarief van de aansprakelijke partij, de rechter van dat tarief kan uitgaan. De aansprakelijke partij heeft dat tarief immers kennelijk als redelijk aanvaard.¹¹

De Vereniging voor Advocaten Slachtoffers Personenschade (ASP) heeft de Wet Deelgeschilprocedure aangegrepen om een richtlijn te maken voor de normering van de buitengerechtelijke kosten rechtsbijstand.¹² Zij geeft aan de discussie over advocaatskosten te willen 'stroomlijnen' en heeft daarom gezocht naar objectieve criteria ter bepaling van de te vergoeden proceskosten. In de richtlijn wordt uitdrukkelijk aansluiting gezocht bij de ontwikkelingen buiten de letselschadeadvocatuur, namelijk het tarief voor curatoren en bewindvoerders (Recofa). Dat tarief bedraagt in 2010 € 194,- exclusief BTW.¹³ In zaken met een financieel belang tussen de € 25.000,- en € 100.000,- past de ASP op dit uurtarief een vermenigvuldigingsfactor van 1,5 toe voor senior advocaten. Dat zijn advocaten met 8 jaar of meer ervaring. Het uurtarief bedraagt dan € 291,00. Voor advocaten met minder dan 8 jaar ervaring geldt een factor 1,5 x 0,8 (€ 232,80).

Bij zaken met een financieel belang onder de € 25.000,- worden de hiervoor vermelde tarieven verlaagd met een factor 0,8. Dat resulteert dan in een uurtarief van € 232,80 voor senior advocaten en € 186,24 voor de minder ervaren advocaten.

In zaken met een financieel belang tussen € 100.000,- en € 250.000,- worden de tarieven geldend voor de categorie € 25.000,- tot € 100.000,- vermenigvuldigd met factor 1,3 (€ 378,30 voor senior advocaten en € 302,64 voor andere advocaten).

Bij schadebedragen boven € 250.000,- wordt in plaats van belangfactor 1,3 factor, factor 1,5 gehanteerd (€ 436,50 voor senior advocaten en € 349,20 voor andere advocaten).

De ASP heeft hiermee een redelijk verfijnd tariefsysteem ontwikkeld, voor zover het de ervaring van de ASP-advocaat betreft en het financiële belang van de zaak. Een kanttekening die kan worden geplaatst bij het aansluiten bij het *financiële* belang van de zaak en dus de hoogte van de schadevergoeding, is dat inspanningen van de advocaat om zijn cliënt te (laten) reïntegreren op de arbeidsmarkt daar niet in worden verdisconteerd. Een succesvolle reïntegratie op de arbeidsmarkt levert een forse verlaging van de schade wegens verlies aan arbeidsvermogen op. Daarvoor wordt de advocaat dan 'gestraft' met een lager uurtarief. Dat lijkt mij een verkeerd signaal. Er zal dan ook geprobeerd moeten worden deze besparing globaal te kwantificeren en daar het uiteindelijke uurtarief op te baseren.

Hoe oordeelt de rechter over het uurtarief?

In de discussie over de hoogte van een redelijk uurtarief mis ik een onderzoek naar de vraag wat de rechter daar nu eigenlijk van vindt. De rechter is toch bij uitstek degene die oordeelt over de redelijkheid van de kosten rechtsbijstand in het kader van art. 6:96 BW. De ASP noemt alleen een voorbeeld van de rechtbank Rotterdam uit 1998. In de vonnissen van de rechtbank Rotterdam van 13 augustus 1998 en 14 januari 1999¹⁴ wordt geoordeeld dat een tarief van *f* 290,00 x factor 1,5 vanwege specialistische kennis (de advocaat is LSA-lid) als redelijk wordt aangemerkt. Dat is dus € 197,39.¹⁵ Het gaat hier om in 1996 verrichte werkzaamheden. Geïndexeerd naar 2010 bedraagt dat uurtarief dan € 267,05 (exclusief BTW).¹⁶ Ook een tweede declaratie van de advocaat wordt redelijk geacht waarbij een tarief van *f* 300,00 wordt gehanteerd x factor 1,5 wegens specialisatie en x factor 1,5 wegens belang van de zaak (ruim € 300.000,00). Dat is *f* 675,00/€ 331,35. Geïndexeerd naar 2010 bedraagt dat uurtarief dan € 439,50 (exclusief BTW).

¹⁰ Recent: N. Frenk, Toegang en kosten van de deelgeschilprocedure, *Verkeersrecht* 2010 (nr. 6), p. 164-167, F.Th. Kremer, De deelgeschilrechter vanuit het perspectief van de verzekeraar, *Verkeersrecht* 2010 (nr. 6), p. 179-181 en G.M. van Wassenaer, De nieuwe deelgeschillenregeling, wat kunnen we er in de slachtofferpraktijk mee? *Verkeersrecht* 2010 (nr. 6), p. 182-185.

¹¹ G.M. van Wassenaer t.a.p., p. 184.

¹² De kosten van het deelgeschil; Criteria voor de begroting van de kosten in het kader van de deelgeschilprocedure, ASP juli 2010. Nota bene: deze richtlijn probeert slechts een antwoord te geven op de vraag: welk tarief is redelijk in de zin van art. 6:96 BW?, en strekt zich met nadruk niet uit tot de vraag: welk tarief dat de advocaat in rekening aan zijn cliënt brengt is redelijk? De laatste vraag moet immers beantwoord worden in de vrije onderhandelingen tussen advocaat en cliënt.

¹³ Het Recofa-tarief kent geen verhoging wegens algemene praktijkkosten, maar wel een opslag voor ongespecificeerde verschotten van 4% (zie 6.5 en 6.8 van de Recofa-richtlijnen).

¹⁴ VR 2000,61, X./Erasmus.

¹⁵ Er wordt ook nog een (extra) factor 1,5 toegepast wegens spoedeisend belang. Die is hier buiten beschouwing gelaten.

¹⁶ Inflatiecijfers: 1996: 2%, 1997: 2,2%, 1998: 2,1%, 1999: 2,3%, 2000: 2,8%, 2001: 4,2%, 2002: 3,3%, 2003: 2,1%, 2004: 1,2%, 2005: 1,7%, 2006: 1,1%, 2007: 1,9%, 2008: 2,5%, 2009: 1,2%.

Er zijn meer rechterlijke uitspraken waarin het uurtarief aan de orde komt. De uitspraken die ik heb kunnen vinden zal ik chronologisch de revue laten passeren. Daarbij moet worden aangetekend dat niet altijd duidelijk is of het een tarief inclusief of exclusief kantoorkosten betreft. Ik vermeld de tarieven zoals deze staan vermeld in de uitspraken. Ik heb ook geprobeerd zoveel mogelijk de hoogte van de schade te vermelden. Als de hoogte van de schade niet wordt vermeld, heb ik geprobeerd de schade aan de hand van de voorhanden zijnde informatie te schatten. Omdat het gaat om de buitengerechtigde kosten rechtsbijstand heb ik voorts gekeken naar het jaar waarin de werkzaamheden (vermoedelijk) – vóór de gerechtelijke procedure – zijn verricht. Dat jaar is dan het uitgangspunt voor indexatie van het uurtarief per 1 januari 2010.

De rechtbank Zwolle beoordeelt in een uitspraak van 20 augustus 2003¹⁷ de gevorderde kosten rechtsbijstand op basis van het uurtarief van f 340,00 (€ 154,28). Het gaat om een tarief dat omstreeks 2000 werd gehanteerd. Geïndexeerd resulteert dat in een uurtarief per 1 januari 2010 van € 192,00 exclusief kantoorkosten en BTW. De verzekeraar vond dat tarief te hoog, maar de rechtbank oordeelt dat dit tarief niet onredelijk hoog is, *zelfs niet voor een niet gespecialiseerd advocaat* (r.o. 3.27). Hieruit valt af te leiden dat indien een hoger tarief was gehanteerd door een *wel* gespecialiseerde advocaat, dat ook niet onredelijk zou zijn geweest. De hoogte van de schade blijkt niet uit dit tussenvonnissen. Op basis van de in het tussenvonnissen vermelde gegevens schat ik die op circa € 150.000,-

In een arrest van het Hof Arnhem van 2 maart 2004¹⁸ komt een zaak aan de orde waarbij de advocaat een uurtarief heeft gehanteerd van aanvankelijk f 422,50 per uur en laatstelijk f 487,50 per uur. Aan schade is in deze zaak € 188.000,00 betaald. Het hof achtte het door de advocaat gehanteerde uurtarief redelijk. Het tarief van f 487,50/€ 221,22 werd gehanteerd in januari 2001. Geïndexeerd naar 2010 bedraagt dat uurtarief dan € 267,39 (exclusief BTW).

In de zaak die aan de orde is in het tussenvonnissen van de rechtbank Zwolle van 10 november 2004¹⁹ vorderde de benadeelde een schadevergoeding van € 976.281,-, vermeerderd met rente, kosten en belastingschade. Die schade stond in deze fase van de procedure echter nog allerminst vast. In dit tussenvonnissen werd desalniettemin een oordeel gegeven over de gevorderde buitengerechte-

lijke kosten rechtsbijstand. In deze zaak achtte Univé een uurtarief van € 175,- inclusief kantoorkosten redelijk. De rechtbank oordeelde echter dat zij het door de advocaat van het slachtoffer gehanteerde uurtarief van € 204,- exclusief kantoorkosten, voor een in letselschade gespecialiseerde advocaat, niet onredelijk hoog vond. Het ging in deze zaak om een in 2002 gehanteerd uurtarief, zodat het tarief geïndexeerd naar 2010 € 229,24 exclusief kantoorkosten en BTW bedraagt.

In het tussenvonnissen van de rechtbank Den Bosch van 16 februari 2005²⁰ oordeelde de rechtbank over de kosten rechtsbijstand als onderdeel van een totaal gevorderd schadebedrag van circa € 400.000,-. Uit de uitspraak blijkt niet in hoeverre er voor de procedure reeds voorschotten zijn betaald en in hoeverre die zijn verwerkt in het in de procedure gevorderde schade. Van het gevorderde schadebedrag bleef slechts een beperkt deel over, omdat de rechtbank het gevorderde verlies arbeidsvermogen voor een belangrijk deel afwees. In plaats van het door het slachtoffer gestelde hypothetische inkomen zonder ongeval van € 80.000,- per jaar, ging de rechtbank uit van een salaris van circa € 43.000,-. Ook schadevergoeding wegens kosten huishoudelijke hulp werd afgewezen. De zaak is vervolgens geschikt. In het tussenvonnissen beoordeelde de rechtbank tevens de gevorderde buitengerechtigde kosten van rechtsbijstand, ook al stond het uiteindelijk toe te wijzen schadebedrag nog niet vast. De rechtbank achtte de gevorderde kosten rechtsbijstand (€ 4.818,42) mede gezien de lange onderhandelingen, inclusief het gevorderde specialistentarief, redelijk. Dat specialistentarief bedroeg f 495,-/€ 224,62. Het betrof van mei 1998 tot mei 2001 verrichte werkzaamheden. Geïndexeerd bedraagt dat uurtarief dan € 281,35 (exclusief BTW) per 1 januari 2010.

De rechtbank Arnhem oordeelde in een vonnis van 7 juni 2006²¹ dat een uurtarief van € 326,72 exclusief kantoorkosten en BTW de redelijkheidstoets kon doorstaan. Het ging hier om een schadebedrag van € 327.859,39. Het genoemde uurtarief werd gehanteerd in 2001. Geïndexeerd betekent dit een uurtarief van € 394,91 per 1 januari 2010.

In de uitspraak van de rechtbank Den Bosch van 11 oktober 2006²² kwam de vraag aan de orde of het in 2005 door de letselschadeadvocaat gehanteerde uurtarief van € 205,- exclusief BTW als redelijk kon worden aange-merkt. Namens de benadeelde werd een schadevergoeding van ruim € 770.000,- gevorderd vermeerderd met

¹⁷ LJN: AL6237.

¹⁸ VR 2005,72 Broenink/Interpolis.

¹⁹ LJN: BC6457, X./Univé.

²⁰ L&S 2005, nr. 3, 137, X./AXA.

²¹ Rechtbank Arnhem 7 juni 2006, L&S 2006/263 (f 4), X./St. Ziekenhuisvoorzieningen Gelderse Vallei.

²² JA 2006, 155, LJN:AZ0113.

rente. Die schade stond in deze fase van de procedure echter nog allerminst vast. De rechtbank oordeelde dat dit tarief *immers zeker niet ongebruikelijk is voor advocaten* (r.o. 2.54). Geïndexeerd betekent dat een uurtarief van € 222,79 exclusief BTW.

De rechtbank Zwolle heeft in een vonnis van 7 november 2007²³ een uurtarief van € 215,- exclusief kantoorkosten en BTW geaccepteerd. Het betrof in 2005 verrichte werkzaamheden. Geïndexeerd naar 2010 bedraagt dat uurtarief dan € 233,66 (exclusief kantoorkosten en BTW). Gezien de hoogte van de schadevergoeding is dat een behoorlijk tarief. De hoogte van het toegewezen schadebedrag bedroeg namelijk € 6.000,- exclusief een bedrag van € 2.300,- voor de buitengerechtelijke kosten rechtsbijstand.

In een vonnis van de rechtbank Amsterdam van 30 januari 2008²⁴ werd de rechtbank ondermeer gevraagd naar de redelijkheid van een bedrag van € 24.712,- aan buitengerechtelijke advocaatskosten. Het betrof 88 gedeclareerde uren tegen een uurtarief van € 190,- vermeerderd met 6% kantoorkosten en BTW. De rechtbank beoordeelde de gevorderde kosten rechtsbijstand als redelijk en wees deze vordering toe. Het toegewezen schadebedrag bedroeg ruim € 123.000,- exclusief deze kosten rechtsbijstand.

Het is op basis van dit vonnis lastig te beoordelen op welke jaren het betreffende uurtarief betrekking heeft. Het betrof een ongeval dat plaats had gevonden op 2 juni 1998. Wel wordt duidelijk dat de gevorderde vergoeding voor 88 uren, alle buitengerechtelijke uren rechtsbijstand betreffen, derhalve de gehele periode 1998 tot circa 2006. Niet duidelijk is of de rechtsbijstand reeds in 1998 is aangevangen. Wel kan uit het vonnis worden afgeleid dat er in ieder geval in 1999 rechtsbijstand is verleend aan het slachtoffer en dat het uurtarief van € 190,00 exclusief 6% kantoorkosten en BTW ook op dat jaar betrekking heeft. De advocaat heeft gemakshalve één tarief voor de gehele periode gehanteerd. Dat betekent dat dit uurtarief ook in 1999 als redelijk werd beoordeeld. Geïndexeerd betekent dat een uurtarief van € 241,52 exclusief 6% kantoorkosten en BTW per 1 januari 2010.

In 2008 heeft de rechtbank Breda geoordeeld dat een tarief van € 247,50 exclusief kantoorkosten en BTW als redelijk dient te worden aangemerkt (2010: € 256,73).²⁵ Het ging hier om een totaal schadebedrag van € 20.000,- en een totaal bedrag aan door de letselschadeadvocaat gemaakte kosten rechtsbijstand van € 7.925,51. De ver-

zekeraar voerde aan dat op grond van de PIV-staffel een bedrag van € 4.641,-, inclusief BTW redelijk zou zijn. De rechtbank merkt daarover op:

Aan gedaagden kan worden toegegeven dat het PIV-tarief c.q. de daaraan ten grondslag liggende gedachte een zeker handvat kan bieden voor de beoordeling van de vraag of eiser recht kan doen gelden op vergoeding van de nog resterende in rekening gebrachte kosten. Niettemin is meer in het algemeen behoedzaamheid op zijn plaats, al was het maar om te voorkomen dat gelaedeerden onder (te veel) druk van het risico op correctie op zichzelf gerechtvaardigde aanspraken niet (langer) te gelde durven te maken of (moeten) laten varen dan wel hun recht op een vrije advocatenkeuze wordt aangetast.

Het hiervoor genoemde uurtarief is volgens de rechtbank redelijk. Daarbij weegt volgens de rechtbank zwaar dat de betreffende letselschadeadvocaat als letselschadespecialist *niet meer dan het in de eigen beroepsgroep voor gevallen als het onderhavige gebruikelijke, mede vanuit en door de markt beïnvloede, tarief aan zijn cliënt in rekening heeft gebracht en heeft gehandeld overeenkomstig de norm die in die kring als redelijk is aanvaard.*

De kantonrechter Leeuwarden heeft in een uitspraak van 26 maart 2008²⁶ het door Pals (niet-advocaat!) gehanteerde uurtarief van € 220,- exclusief BTW als niet onredelijk beoordeeld en daar in deze zaak aan toegevoegd dat de omstandigheid dat de gevorderde kosten (€ 2.154,23) hoger zijn dan het uitgekeerde schadebedrag (€ 2.000,-) op zichzelf onvoldoende is voor de conclusie dat de gemaakte kosten onredelijk zijn. Geïndexeerd naar 2010 bedraagt dat uurtarief dan € 228,21 (exclusief kantoorkosten en BTW).

In het tussenarrest van het Hof Arnhem van 8 september 2009²⁷ werd een uurtarief van € 180,- vermeerderd met 5% kantoorkosten (€ 189,-) en BTW redelijk geacht. Het betreft het uurtarief zoals dat door de advocaat namens het slachtoffer was gevorderd. In eerste aanleg was een schadebedrag van € 287.624,- toegewezen. Het wordt uit deze uitspraak niet duidelijk wanneer de buitengerechtelijke werkzaamheden van de advocaat precies zijn gemaakt. Het betreft hier een langlopende procedure over de medische aansprakelijkheid van een ziekenhuis. De betreffende medisch behandeling heeft plaatsgevonden in 1995. Uit de uitspraak blijkt niet wanneer de dagvaarding in eerste aanleg is uitgebracht. Het eerste vonnis in eerste aanleg is gewezen op 31 oktober 2002. De buitengerechtelijke werkzaamheden zullen gezien de tijd die de conclusiewisselingen met zich mee hebben gebracht en de tijd die nodig is geweest voor het

²³ LJN: BC7015, X./St. IJsselmeerziekenhuizen.

²⁴ LJN:BG3861.

²⁵ Kantonrechter Breda 27 februari 2008, LJN: BC6339.

²⁶ Gepubliceerd op: www.pivkennisnet.nl/smartsite.dws?id=758928&bsl=1.

²⁷ LJN: BL0369.

wijzen van het tussenvonnissen zeer waarschijnlijk betrekking hebben gehad op de periode tussen 1995 en – grofweg – medio 2001. Uit het arrest blijkt niet dat er al enige vergoeding van buitengerechtelijke kosten heeft plaatsgevonden, zodat ik er vanuit ga dat het uurtarief van € 180,- ook bij aanvang van de rechtsbijstand omstreeks 1996 als redelijk is aangemerkt. Met ingang van 1 januari 1997 zal het uurtarief van € 180,- worden geïndexeerd. Dat resulteert in een uurtarief per 1 januari 2010 van € 243,52 exclusief kantoorkosten en BTW.

Hof Den Bosch accepteerde in een arrest van 6 oktober 2009²⁸ een uurtarief van € 265,- per uur exclusief kantoorkosten en BTW. Vóór het uitbrengen van de dagvaarding was 28,07 uur aan de zaak besteed tegen een uurtarief van € 265,-, totaal derhalve € 7.438,55. Circa € 1.700,- werd daarvan niet toegewezen omdat het dossier meerdere malen was gewisseld van belangenbehartiger. Het toegewezen schadebedrag bedroeg € 22.076,32. Het uurtarief van € 265,- werd door de betreffende letselschadeadvocaat gehanteerd in 2004, zodat dat tarief geïndexeerd naar 2010 € 291,46 bedraagt.

Conclusie

Hét redelijke uurtarief bestaat niet. In de hiervoor vermelde jurisprudentie is een grote variatie te zien in redelijk geachte uurtarieven van advocaten in letselschadezaken. Het door de rechters redelijk geachte uurtarief hangt meestal af van het door de letselschadeadvocaat gevraagde uurtarief en wordt veelal acceptabel geacht. Rechters schrikken niet zo snel van hoge uurtarieven, zeker niet bij grotere financiële belangen. Ik verwijs ter illustratie daarvan ook nog naar de uitspraak van de rechtbank Den Haag in een niet-letselschadezaak van 16 februari 2007.²⁹ Het ging hier om een groot belang, namelijk ruim 15 miljoen euro. In deze kortgedingprocedure werd een basisuurtarief van € 325,- vermenigvuldigd met factor 4 (€ 1.300,-) op voorhand niet onredelijk geacht. De rechter overwoog daarbij het volgende: *Een resultaatafhankelijke vermenigvuldigingsfactor van 4 is onder de gegeven omstandigheden, gelet ook op het financiële belang en de complexiteit van de zaak, de – naar onweersproken is gesteld – zware belasting die de behandeling van de zaak jarenlang op de praktijk van [mr. Y] heeft gelegd, alsmede de onvoorzienbaarheid van*

het beoogde resultaat, niet op voorhand onredelijk te noemen.

Het financiële belang in letselschadezaken zal over het algemeen lager liggen, maar ik denk op basis van de hiervoor vermelde jurisprudentie niet dat rechters schrikken van de hoogte van de in de ASP-staffel gehanteerde tarieven. Wel moet er rekening mee worden gehouden dat een rechter met meer factoren rekening kan houden, zoals ook de zojuist vermelde uitspraak van de rechtbank Den Haag illustreert, bijvoorbeeld de jarenlange zware belasting van de zaak en de onvoorzienbaarheid van het beoogde resultaat. In deze laatste omstandigheid kan ook een argument worden gevonden om in letselschadezaken een resultaatsafhankelijk min/max-tarief te hantieren met een hogere factor dan de ASP-staffel nu kent.

Verder zal mijns inziens bij de beoordeling van het belang van de zaak ook het belang moeten worden meegewogen dat gepaard is gegaan met het schadebeperkingsresultaat van de advocaat en zijn cliënt ten aanzien van bijvoorbeeld reïntegratie in ander werk bij arbeidsongeschiktheid na een ongeval.

In de jurisprudentie krijgt de PIV-staffel weinig voet aan de grond. Van de rechtbank Breda krijgt de PIV-staffel dan wel de kwalificatie van ‘een zeker handvat’,³⁰ maar vervolgens wordt de nota van de advocaat geaccordeerd die bijna twee keer hoger uitkomt dan de vergoeding op basis van de PIV-staffel. De ASP-staffel sluit naar mijn verwachting beter aan bij de in de jurisprudentie door rechters genoemde factoren voor de beoordeling van het uurtarief van de letselschadeadvocaat, namelijk specialisatie, gebruikelijkheid in de markt van het gehanteerde uurtarief en het belang van de zaak. De PIV-staffel is te veel ‘eenheidsworst’.

De verwijzing van de verzekeraar in het aan het begin van dit artikel genoemde voorbeeld naar ‘het rapport van prof. Faure’, het interne beleid of eventueel nog naar de PIV-staffel zal niet helpen om een uurtarief van € 200,- te kunnen onderbouwen. In hoeverre de ASP-staffel een beter handvat zal bieden dan de PIV-staffel zal snel duidelijk worden in de eerste uitspraken in deelgeschilprocedures die in de loop van het najaar te verwachten zijn.

²⁸ LJN: BK7392.

²⁹ LJN: AZ8717; betreft een kort geding in de ‘Goudstikker-zaak’.

³⁰ Rechtbank Breda, Sector kanton 27 februari 2008, LJN: BC6339.

